

Sygn. akt II CSKP 856/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa Ł. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Rejonowemu Zarządowi Infrastruktury
w B.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 28 marca 2023 r.

w Izbie Cywilnej w Warszawie,

skargi kasacyjnej pozwanego Skarbu Państwa

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z 9 czerwca 2020 r., sygn. akt I ACa 443/19,

1) uchyla zaskarżony wyrok w pkt 1 w części dotyczącej apelacji pozwanego od rozstrzygnięcia o odsetkach ustawowych zasądzonych przez Sąd Okręgowy w Łodzi od kwoty 70.917,46 (siedemdziesiąt tysięcy dziewięćset siedemnaście 46/100) zł od dnia 7 czerwca 2012 r. do dnia zapłaty oraz co do rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za obie instancje i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego

rozpoznania, pozostawiając mu także rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego;

2) oddala skargę kasacyjną w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Powód Ł. S. wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa - Rejonowego Zarządu Infrastruktury w B. kwoty 78.000 zł, jako odszkodowania obejmującego ubytek wartości nieruchomości i koszty izolacji akustycznej posadowionego na niej budynku z odsetkami ustawowymi od dnia doręczenia odpisu pozwu do 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r., a to na podstawie art. 129 ust. 4 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (aktualny tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 2556, dalej - p.o.ś.).

Pozwany Skarb Państwa - Rejonowy Zarząd Infrastruktury w B. wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z 13 lutego 2019 r. Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 70.917,46 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 7 czerwca 2012 r. i oddalił powództwo w pozostałej części.

Sąd Okręgowy ustalił, że Ł. S. jest właścicielem nieruchomości gruntowej złożonej z działek nr [...]1, [...]2, [...]3, [...]4, [...]5 (rola, grunty orne, grunty rolne zabudowane), położonej w C. , gminie B., województwie [...], dla której Sąd Rejonowy w Łasku prowadzi księgę wieczystą nr [...], obciążonej dożywotnią służebnością polegającą na prawie korzystania z domu mieszkalnego i pomieszczeń gospodarczych oraz poruszania się po nieruchomości na rzecz K. R.. Działka [...]6, zabudowana przedwojennym domem mieszkalnym z przybudówką z 2005 r. oraz budynkami gospodarczymi, ma szeroki front i jest uzbrojona. Pozostałe grunty z nieruchomości powoda nie są zabudowane, są odłogowane, porośnięte samosiejkami, przy czym działka nr [...]7 ma dostęp do drogi publicznej i infrastruktury technicznej, a przed 13 kwietnia 2010 r. spełniała warunki do uzyskania pozytywnej decyzji ustalającej warunki zabudowy dla zabudowy mieszkalno-zagrodowej.

Gmina B. jest oddalona około 10 km od Ł. stanowiącego centrum administracyjne powiatu. Gmina ma bardzo dobre walory komunikacyjne i infrastrukturę techniczną. W 2010 r. nie miała miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Według studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy B. z 2007 r. działka nr [...]6 położona była na obszarach projektowanych pod zabudowę mieszkaniową, a 13 kwietnia 2010 r. była już zabudowana zabudową zagrodową.

W gminie B. od lat 50-tych XX wieku znajduje się lotnisko. Sejmik Województwa [...] podjął uchwałę nr [...] w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania lotniska [...] (Dz. U. Woj. [...]). Uchwała weszła w życie 13 kwietnia 2010 r., a jej podjęcie zostało uzasadnione tym, że obecność lotniska będzie powodować naruszanie dopuszczalnego poziomu dźwięku w środowisku.

Obszar ograniczonego użytkowania lotniska [...] został podzielony na dwa podobszary oznaczone symbolami: „A”, którego granicę wewnętrzną wyznacza granica terenu lotniska a granicę zewnętrzną - izolinia równoważnego poziomu dźwięku A dla pory nocy (od godz. 22:00 do 6:00) wyrażonego wskaźnikiem hałasu $L_{AeqN} = 50$ dB, oraz „B”, którego granicę wewnętrzną wyznacza izolinia równoważnego poziomu dźwięku A dla pory nocy, wyrażonego wskaźnikiem hałasu $LA_{eqN} = 50$ dB, a granicę zewnętrzną - izolinia równoważnego poziomu dźwięku A dla pory nocy, wyrażonego wskaźnikiem hałasu $LA_{eqN} = 45$ dB (§ 2 pkt 1 i 2).

Uchwałą z 9 lutego 2010 r. wprowadzono szereg ograniczeń co do przeznaczenia i korzystania z terenu w utworzonym obszarze ograniczonego użytkowania (§ 8 pkt 1 i 2 i § 9 pkt 1 i 2), dopuszczając zarazem w podobszarze A zmianę sposobu użytkowania budynków w całości lub części na cele mieszkaniowe oraz budowę nowych budynków mieszkalnych jednorodzinnych jako towarzyszących innym funkcjom, na warunkach określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku braku planu miejscowego, na warunkach określonych w decyzji o warunkach zabudowy (§ 10).

W podobszarze A, w zakresie przeznaczenia terenu, zakazano przeznaczania terenu pod zabudowę mieszkaniową jedno i wielorodzinną, zagrodową i zamieszkania zbiorowego oraz mieszkaniowo - usługową (z zastrzeżeniem § 10) oraz tworzenia terenów rekreacyjno-

wypoczynkowych, stref ochronnych „A” uzdrowisk, zakazano przeznaczania terenu pod budowę szpitali, DPS, obiektów związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży. W zakresie korzystania z terenu zakazano budowy budynków jedno i wielorodzinnych oraz zamieszkania zbiorowego, zagrodowego, mieszkaniowo - usługowego, szpitali, DPS, a także obiektów związanych z czasowym lub stałym pobytem dzieci i młodzieży (z zastrzeżeniem § 10) oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych w całości lub części na budynki o powyższych funkcjach.

W podobszarze B w zakresie przeznaczania terenu zakazano tworzenia stref ochronnych „A” uzdrowisk i przeznaczania terenu pod budowę szpitali, DPS, obiektów związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, działających w porze nocy. W zakresie korzystania z terenu zakazano budowy powyższych obiektów i zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych w całości lub w części na takie obiekty.

W wykazie stanowiącym załącznik nr 3 do uchwały działki wchodzące w skład nieruchomości powoda wymienione zostały jako leżące w podobszarze „A” obszaru ograniczonego użytkowania lotniska. Z tej przyczyny decyzją z 23 grudnia 2011 r. Wójt Gminy B. odmówił ustalenia warunków zabudowy dla inwestycji polegającej na budowie budynku mieszkalnego w zabudowie zagrodowej na części działki nr [...]6.

W związku z ograniczeniami dotyczącymi przeznaczenia gruntów na cele zabudowy mieszkaniowej, w podobszarze „A” obszaru ograniczonego użytkowania lotniska nastąpił spadek ilości transakcji dotyczących nieruchomości oraz spadek cen transakcyjnych gruntów; ceny nieruchomości rolnych przeznaczonych pod uprawy, położonych na terenach podobszaru „A” i „B”, przed wejściem w życie uchwały z 9 lutego 2010 r. były porównywalne do cen po jej wejściu w życie.

Ubytek wartości nieruchomości powoda powstały wskutek wprowadzenia na mocy § 9 i 10 uchwały Sejmiku Województwa [...] nr [...] ograniczeń korzystania, o których mowa w art. 129 p.o.ś. wynosi 13.700 zł (co do działki nr [...]6) i 39.000 zł (co do działki nr [...]7), łącznie 52.700 zł.

Z uwagi na dyskomfort związany z hałasem uchwałą nr [...] Sejmiku Województwa [...] z [...] 2010 r. określono także wymagania techniczne dotyczące budynków w obu podobszarach. Uchwała przewiduje konieczność zapewnienia: w budynkach nowo projektowanych - izolacyjności ścian zewnętrznych, okien, drzwi w ścianach zewnętrznych, dachów i stropodachów, zgodnie z Polskimi Normami dotyczącymi izolacyjności przegród w budynkach oraz izolacyjności akustycznej elementów budowlanych, natomiast w budynkach istniejących - zabezpieczeń zapewniających izolacyjność ścian zewnętrznych, okien, drzwi w ścianach zewnętrznych, dachów i stropodachów, zgodnie z Polskimi Normami dotyczącymi izolacyjności przegród w budynkach oraz izolacyjności akustycznej elementów budowlanych. Wymagania w zakresie jakości akustycznej budynku mieszkalnego powoda dotyczą minimalnej izolacyjności akustycznej ścian zewnętrznych i stropu od dźwięków powietrznych, w celu zapewnienia odpowiedniego komfortu akustycznego w pomieszczeniach chronionych, aby poziom hałasu przenikającego do tych pomieszczeń nie przekraczał wartości dopuszczalnych. Budynek powoda nie spełnia warunków takiego komfortu akustycznego. Przekroczenie norm akustycznych, według aktualnej Polskiej Normy PN-B-02151-3:2015-10/Ap1 „Akustyka budowlana. Ochrona przez hałasem w budynkach i elementów budowlanych” oraz aktualnych danych o faktycznym poziomie hałasu w miejscu, w którym jest on posadowiony, ustalonym na podstawie przeglądu ekologicznego lotniska [...]. z 20 stycznia 2016 r., dotyczy stropu i niektórych ścian pomieszczeń. Z możliwych rozwiązań technicznych rewitalizacji akustycznej budynku powoda optymalny jest wariant zakładający, obok montażu rolet okiennych z profilami wyciszającymi, wykonanie prac polegających na wymianie w niektórych ścianach istniejących okien, a także na montażu zewnętrznej izolacji z płyt oraz zastosowanie w stropie sufitu podwieszanego z płytą z wypełnieniem z wełny mineralnej lub włókna szklanego. Wariant ten zapewni zabezpieczenie akustyczne (rewitalizację) budynku, a jednocześnie jest najkorzystniejszy z punktu widzenia jego użytkowania, pozwala bowiem na zachowanie warunków użytkowych i jest najbardziej estetyczny, gdy chodzi o wygląd elewacji. Łączny koszt materiałów i robót budowlanych (wariant wymiany okien, izolacji stropu i niektórych ścian) koniecznych do uzyskania rewitalizacji akustycznej budynku powoda, ustalony wedle średnich, aktualnych cen z 2017 r., z podatkiem VAT (do zakupu

stolarki 23 %, do robót 8%), z narzutami w postaci kosztów zakupu, obejmujący koszty dwukrotnego malowania pomieszczeń po wymianie okien, wywózki i utylizacji odpadów, obliczony przy założeniu, że rewitalizacja odpowiadać ma aktualnej Polskiej Normie PN-B-02151-3:2015-10/Ap1 „Akustyka budowlana. Ochrona przez hałasem w budynkach i elementach budowlanych” wynosi 18.217,46 zł.

Powód wniósł pozew 11 kwietnia 2012 r., dochowując biegnącego od 13 kwietnia 2010 r. terminu do zgłoszenia roszczenia (art. 129 ust. 4 u.p.o.ś.).

Sąd Okręgowy przyjął, że koszty rewitalizacji akustycznej budynku na nieruchomości powoda powinny być wyznaczone według cen aktualnych w czasie orzekania. Uchwała o utworzeniu obszaru ograniczonego użytkowania z 2010 r. została oparta na przeglądzie ekologicznym z listopada 2005 r., ocenie oddziaływania lotniska na środowisko z września 2006 r., pomiarach poziomu hałasu z czerwca 2007 r. i punktowych pomiarach oraz obliczeniach według prognozy działań lotniska na 2010 r., przy ówczesnym założeniu, że standardy ochrony środowiska mogą nie być dotrzymane tylko w porze nocnej. Po 2010 r. zmienił się sposób wykorzystania lotniska zarówno w dzień, jak i w nocy. Zwiększeniu uległa częstotliwość lotów w związku z wprowadzeniem w życie [...] porozumienia z 2011 r., na mocy którego na lotnisku [...] stacjonować zaczęły wojska komponentu lotniczego Sił Powietrznych [...] w celu odbycia szkoleń z użyciem samolotów bojowych [...] Po wejściu w życie uchwały, z której powód wywodzi roszczenie poziom hałasu w strefie uległ nasileniu na tyle, że wszczęto postępowanie zmierzające do modyfikacji granic obszaru ograniczonego użytkowania i wprowadzenia ochrony zarówno dla pory nocnej jak i dziennej według zaktualizowanych izolinii poziomu hałasu, przekraczającego normy tak w dzień, jak i w nocy. W toku tych czynności sporządzono przegląd ekologiczny obrazujący aktualny poziom oddziaływania lotniska na otoczenie. Z ekspertyzy uzyskanej w sprawie wynika, że w miejscu położenia domu na nieruchomości powoda wartość emitowanego przez lotnisko hałasu przekracza normy powszechnie dopuszczalne w środowisku określone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 120, poz. 826). Skoro budynek powoda nie spełnia warunków normatywnego komfortu

akustycznego, służy mu prawo domagania się od pozwanego kosztów stosownej rewitalizacji, nawet jeśli powód wydatków na ten cel jeszcze nie poniósł.

Sąd Okręgowy uznał żądanie pozwu za uzasadnione do łącznej kwoty 70.917,46 zł, w tym 18.217,46 zł z tytułu kosztów rewitalizacji akustycznej, a 52.700 zł z tytułu utraty wartości nieruchomości. O odsetkach za opóźnienie w zapłacie dochodzonego odszkodowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 455 k.c. Uznał, że powód mógł ich żądać już od chwili wezwania pozwanego do zapłaty, gdyż do powstania szkody w majątku powoda doszło 13 kwietnia 2010 r., kiedy to weszła w życie uchwała Nr [...] z 9 lutego 2010 r. ustanawiająca obszar ograniczonego użytkowania dla lotniska [...]. Powód żądał zasądzenia odsetek od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu, co miało miejsce nie później niż 23 maja 2012 r. Od tego momentu pozwany wiedział już, że powód wystąpił z żądaniem i ciągu dalszych czternastu dni powinien był zweryfikować jego wysokość i spełnić świadczenie. Skoro do tego nie doszło, to pozwany pozostaje w opóźnieniu z zapłatą.

Wyrokiem z 9 czerwca 2020 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego z 13 lutego 2019 r. Sąd Apelacyjny zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i ocenę prawną sprawy przedstawioną przez Sąd Okręgowy.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego pozwany zarzucił, że orzeczenie to zostało wydane z naruszeniem prawa procesowego, tj. art. 321 § 1 w związku z art. 187 § 1 pkt 2 i art. 391 § 1 k.p.c. przez przyjęcie, że podstawą faktyczną sformułowanego w 2012 r. powództwa o odszkodowanie było ograniczenie możliwości korzystania z nieruchomości przez właściciela oraz konieczność dokonania jej rewitalizacji akustycznej, w związku z pozostawianiem w podobszarze „A” ograniczonego użytkowania, na podstawie uchwały Sejmiku Województwa [...] nr [...] z [...] 2016 r.

Pozwany zarzucił także, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem prawa materialnego, tj.: - art. 129 ust. 2 oraz 136 ust. 3 p.o.ś., § 11 uchwały Sejmiku Województwa [...] z [...] 2016 r. nr [...] w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska [...] oraz w związku z art. 361 § 1 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie pomimo utraty mocy przez uchwałę nr [...] Sejmiku Województwa [...]. w

sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska [...]; - art. 481 § 1 w związku z art. 363 § 2 k.c. oraz art. 455 k.c. w związku z art. 129 ust. 2 oraz 136 ust. 3 w związku z art. 129 ust. 2 p.o.ś. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że odsetki od pieniężnego świadczenia odszkodowawczego należą się przed wymagalnością roszczenia, nawet przed powstaniem szkody.

Pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Prawo ochrony środowiska ustawodawca reguluje zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju, w tym odpowiedzialność i sankcje stosowane w odniesieniu do osób, których działania negatywnie oddziałują na środowisko, przez co – w świetle art. 3 pkt 11 p.o.ś. – należy także rozumieć negatywne oddziaływanie na zdrowie ludzi. Podstawowe zasady tej odpowiedzialności wyrażone zostały przez ustawodawcę w art. 6 i 7 p.o.ś. Według tych przepisów, kto podejmuje działalność mogącą negatywnie oddziaływać na środowisko, jest obowiązany do zapobiegania temu oddziaływaniu, a kto podejmuje działalność, której negatywne oddziaływanie na środowisko nie jest jeszcze w pełni rozpoznane, jest obowiązany, kierując się przezornością, podjąć wszelkie możliwe środki zapobiegawcze (art. 6 p.o.ś.); kto powoduje zanieczyszczenie środowiska, ponosi koszty usunięcia skutków tego zanieczyszczenia, a kto może spowodować zanieczyszczenie środowiska, ponosi koszty zapobiegania temu zanieczyszczeniu (art. 7 p.o.ś.). Formą negatywnego oddziaływania na środowisko jest emitowanie hałasu przekraczającego normy wyznaczone z uwzględnieniem danych o wpływie hałasu na organizm człowieka. Poziom hałasu w środowisku podlega monitorowaniu, a stwierdzone przekroczenie norm wymaga działań mających prowadzić do usunięcia przyczyn takiego stanu rzeczy.

Jeżeli z przeglądu ekologicznego wynika, że mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska poza terenem lotniska, którego działanie prowadzi do nadmiernej emisji hałasu, to dla tego lotniska tworzy się obszar ograniczonego

użytkowania (art. 135 ust. 1 p.o.ś.). Wyznaczenie obszaru następuje aktem prawa miejscowego uchwalanym przez sejmik województwa, w którym to akcie sejmik określa granice obszaru negatywnego oddziaływania, ograniczenia w zakresie przeznaczenia terenu na tym obszarze, wymagania techniczne budynków oraz sposób korzystania z terenu wynikające m.in. z przeglądu ekologicznego (art. 135 ust. 3a u.p.o.ś.). Uchwała nie jest wprost wymierzona w aktywność podmiotu, którego działanie prowadzi do zanieczyszczenia środowiska przez emisję hałasu i nie eliminuje naruszenia norm. Jej celem jest wyznaczenie obszaru, na którym należy liczyć się z negatywnymi skutkami dla zdrowia pewnej działalności, a także określenie działań, których podjęcie zminimalizuje lub w ogóle zapobiegnie ich wystąpieniu. Samo uchwalenie uchwały wprowadzającej obszar ograniczonego użytkowania jest legalnym działaniem władczym, które jeżeli prowadzi do pewnego uszczerbku w prawach majątkowych osób, których mienie, w szczególności nieruchomości, znajduje się na obszarze ograniczonego użytkowania, to w tym celu, by zabezpieczyć dobro wyższej wartości, a mianowicie zdrowie ludzi korzystających z nieruchomości położonych na obszarze zanieczyszczonym hałasem. Przyczyną podjęcia uchwały jest bowiem stwierdzenie, że działanie pewnego obiektu (w niniejszej sprawie – lotniska [...]) prowadzi do naruszenia norm wyznaczających bezpieczny dla człowieka poziom hałasu, w jakim może przebywać. Dostosowanie się do uchwały, to jest zaniechanie przeznaczania nieruchomości na cele, których zrealizowanie narażałoby korzystających z niej na funkcjonowanie w zanieczyszczonym hałasem środowisku, jak i wykonanie na nieruchomości koniecznej rewitalizacji, ma uchronić korzystających z nieruchomości przed uszczerbkiem na zdrowiu.

Wprowadzenie obszaru ograniczonego użytkowania, w którym wyłączony zostaje przeznaczenie nieruchomości na atrakcyjne inwestycyjnie cele jest zatem nie tyle przyczyną obniżenia jej wartości albo przyczyną wymuszającą wydatki na rewitalizację, co skutkiem stwierdzenia, że nieruchomość znajduje się w zasięgu negatywnego oddziaływania obiektu, w którym prowadzona jest działalność ważna społecznie, lecz negatywnie wpływająca na środowisko i zdrowie ludzi. Wyposażony we władcze kompetencje organ samorządowy ma obowiązek stwierdzić powyższe w interesie społecznym, ale i w interesie osób bezpośrednio zagrożonych tym oddziaływaniem i określić w akcie prawa miejscowego

zakres ograniczeń dotyczących nieruchomości oraz rodzaj nakładów, jakie należy ponieść w celu zapewnienia bezpiecznego korzystania z niej. Jak wynika z przytoczonego art. 6 i 7 p.o.ś. oraz art. 136 ust. 2 p.o.ś. obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przez negatywne oddziaływanie na środowisko, skutkujące wprowadzeniem ograniczeń w związku z ustanowieniem obszaru ograniczonego użytkowania, spoczywa na tym, czyja działalność spowodowała wprowadzenie ograniczeń.

W art. 129-136 p.o.ś., zamieszczonych w Dziale IX ustawy: „Ograniczanie sposobu korzystania z nieruchomości w związku z ochroną środowiska”, ustawodawca uregulował przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej „w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości”. Odpowiedzialność ta powstaje, gdy korzystanie z nieruchomości lub z jej części w dotychczasowy sposób lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem stało się niemożliwe lub istotnie ograniczone. W takim przypadku właściciel może żądać wykupienia nieruchomości lub jej części. W związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości jej właściciel może też żądać odszkodowania za poniesioną szkodę, obejmującą również zmniejszenie wartości nieruchomości.

Wejście w życie aktu prawa miejscowego ustanawiającego ograniczenia w przeznaczeniu i korzystaniu z nieruchomości otwiera wprawdzie możliwość dochodzenia roszczenia przewidzianego w art. 129 ust. 1 i 2 p.o.ś., lecz jak wyjaśniono, akt ten jest wydawany ze względu na stwierdzenie negatywnego oddziaływania na środowisko, w stopniu wymagającym interwencji w postaci określenia takich zasad korzystania z nieruchomości leżącej na obszarze tego negatywnego oddziaływania, które pozwolą wyeliminować lub ograniczyć zagrożenia dla środowiska i dla zdrowia ludzi. Warunkiem skutecznego dochodzenia roszczenia przewidzianego w art. 129 ust. 1 i 2 p.o.ś. jest zgłoszenie go w terminie oznaczonym w art. 129 ust. 3 p.o.ś. Zastąpienie przed zakończeniem sporu o odszkodowanie aktu prawa miejscowego ustanawiającego ograniczenia użytkowania nieruchomości położonych w strefie oddziaływania obiektu zanieczyszczającego środowisko kolejnym takim aktem, uwzględniającym nowsze dane o skali negatywnego oddziaływania obiektu na środowisko, nie prowadzi do wygaśnięcia zgłoszonego już roszczenia. Przyczyny wprowadzenia nowego aktu

i przewidziane w nim ograniczenia należy wówczas wziąć pod uwagę przy określaniu wysokości odszkodowania mającego skompensować szkodę właściciela nieruchomości (zob. też wyroki Sądu Najwyższego z 24 czerwca 2022 r. II CSKP 270/22, z 20 maja 2021 r. II CSKP 90/21, z 12 czerwca 2015 r., II CSK 570/14, z 21 sierpnia 2013 r., II CSK 578/12, OSNC 2014, nr 4, poz. 47, z 12 kwietnia 2013 r., IV CSK 608/12, z 27 czerwca 2012 r., IV CSK 28/12, 1 grudnia 2010 r., I CSK 86/10, z 25 lutego 2009 r., II CSK 565/08, z 12 grudnia 2008 r., II CSK 367/08, postanowienia Sądu Najwyższego z 15 maja 2020 r., II CSK 533/19, z 19 czerwca 2020 r., II CSK 648/19, z 15 października 2020 r., II CSK 184/20, z 24 września 2020 r., II CSK 106/20, 27 stycznia 2021 r., II CSK 259/20). W motywach uchwały z 9 lutego 2017 r., III CZP 114/15 (OSNC 2010, nr 10, poz. 110), Sąd Najwyższy stwierdził, że roszczenia z art. 129 ust. 1 i 2 p.o.ś. nie odżywają w związku z każdą zmianą aktu prawa miejscowego utrzymującego istniejące już ograniczenia, gdyż wówczas odpowiedzialność odszkodowawcza byłaby oderwana od samych ograniczeń, ich zwiększenia lub zmiany.

W niniejszej sprawie powód zgłosił roszczenie po wejściu w życie uchwały z [...] 2010 r., zastąpionej w toku postępowania uchwałą z [...] 2016 r., a podstawą faktyczną powództwa (art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c.) uczynił istotne w świetle art. 129 ust. 1 i 2 p.o.ś. ograniczenia w korzystaniu z jego nieruchomości, ustalone jako obowiązujące w związku ze szkodliwym oddziaływaniem lotniska [...] na środowisko. Przez czas trwania postępowania ten negatywny wpływ eksploatacji lotniska na nieruchomość powoda zwiększał się, co ostatecznie zostało uwzględnione przez organ uprawniony do określania dalszych ograniczeń w korzystaniu z nieruchomości położonej w strefie oddziaływania lotniska. Dane o nasilającym się zanieczyszczaniu środowiska hałasem zostały włączone w podstawę faktyczną powództwa, co zakomunikowane zostało pozwanemu przez oczekiwanie na wyniki przeglądu ekologicznego, którego sporządzenie poprzedziło podjęcie uchwały z [...] 2016 r. oraz przez podtrzymanie żądania już po jej wejściu w życie, a następnie akceptację włączenia przez biegłych nowych raportów o oddziaływaniu lotniska na środowisko do wyliczenia uszczerbku doznanego przez powoda w związku z coraz intensywniejszą eksploatacją lotniska.

Uwzględnienie przez Sądy *meriti* w podstawie faktycznej wyroku aktu prawa miejscowego, który zastąpił uchwałę z [...] 2010 r., co jest równoznaczne z uwzględnieniem skali negatywnego oddziaływania lotnika [...] na środowisko w chwili zamknięcia rozprawy, nie oznaczało tym samym orzekania o żądaniu sprzecznie z art. 321 § 1 w związku z art. 187 § 1 pkt 2 i art. 391 § 1 k.p.c. Rozstrzygnięcie w sprawie w oparciu o dane na temat stopnia ograniczeń prawa powoda do nieruchomości i nakładów koniecznych do wyeliminowania niekorzystnego wpływu hałasu na użytkowników budynku na tej nieruchomości z uwzględnieniem danych o skali naruszenia norm aktualnych w chwili orzekania nie prowadziło do zarzucanego naruszenia prawa materialnego, to jest art. 129 ust. 2 oraz 136 ust. 3 p.o.ś., § 11 uchwały Sejmiku Województwa [...] z [...] 2016 r.

Prawidłowe zastosowanie w sprawie art. 129 ust. 2 oraz art. 136 ust. 3 p.o.ś., uwzględniające przy rozstrzyganiu sporu o odszkodowanie konieczność respektowania zasady aktualności wyrażonej w art. 316 § 1 k.p.c. nie oznacza jednak, że Sądy *meriti* właściwie oceniły moment, w którym wymagalny stał się obowiązek pozwanego zapłaty świadczenia w zasądzonej wysokości, z czym wiązało się bezzasadne przypisanie mu opóźnienia w spełnieniu świadczenia zasądzonego na rzecz powoda już od 7 czerwca 2012 r.

Sąd Najwyższy w uchwale z 8 listopada 2019 r., III CZP 32/19 (OSNC 2020, nr 10, poz. 81) wyjaśnił, że zasądzenie odszkodowania za szkodę określoną w art. 129 ust. 2 w związku z art. 136 ust. 3 p.o.ś. według cen z dnia jego ustalenia nie wyłącza przyznania odsetek za opóźnienie od dnia powstania stanu opóźnienia. Dłużnik popada w opóźnienie, kiedy nie spełnia świadczenia w terminie. Jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania (art. 455 k.c.). Świadczenie odszkodowawcze, jako bezterminowe, staje się wymagalne z chwilą wezwania dłużnika do zapłaty, przy czym ta wymagalność odnosi się do świadczenia nie w dowolnej wysokości, lecz takiej, jaka odpowiadała rozmiarowi szkody w chwili wezwania dłużnika do zapłaty.

Zachowując pewną elastyczność, zależną od okoliczności sprawy, w tym od upływu czasu i różnicy cen między datą wezwania pozwanego do zapłaty

odszkodowania a datą ustalenia wysokości szkody, nie można jej wyrównywać przy zastosowaniu obu mechanizmów waloryzacyjnych łącznie, a zatem przez przyznanie odsetek od dnia wezwania do zapłaty i ustalenia rozmiaru szkody na dzień orzekania (wyroki Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2010 r., III CSK308/09, z 16 kwietnia 2009 r., I CSK 524/08, OSNC- ZD 2009, nr D, poz. 106). W niniejszej sprawie ten rozdźwięk między wysokością odszkodowania wymaganego w 2012 r. i odszkodowania zasądanego na rzecz powoda jest szczególnie wyraźny, gdyż w ustaleniach faktycznych Sądy *meriti* akcentują, że w okresie od 2010 r. do 2016 r. negatywne oddziaływanie lotniska na środowisko narastało, powiększając szkodę powoda, której wysokość została określona dopiero w toku procesu. Sądy *meriti* nie określiły tej wysokości szkody, o której naprawienie powód zasadnie wezwał w 2012 r., a opóźnienie przypisane pozwanemu od 7 czerwca 2012 r. mogło dotyczyć tylko zasadnie zażądanego już wówczas świadczenia. Zasądzenie na rzecz powoda odsetek od kwoty odszkodowania adekwatnej do szkody, której ostateczna postać i wysokość ukształtowane zostały dopiero w toku postępowania z odsetkami od czasu poprzedzającego jego wszczęcie nastąpiło z naruszeniem art. 481 § 1 w związku z art. 363 § 2 k.c. oraz art. 455 k.c. w związku z art. 129 ust. 2 oraz 136 ust. 3 w związku z art. 129 ust. 2 p.o.ś.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy częściowo oddalił skargę kasacyjną pozwanego (art. 398¹⁴ k.p.c.), a w części – co do roszczenia odsetkowego – ją uwzględnił (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

ał